Evaluation of Mutual Relations Among Europe-Russia and UK from Political Economy Perspective

Asst. Prof. Arzu Al, Marmara University
Elson Lala, Marmara University

Abstract

In order to understand EU's dynamics and its importance in the region, first one should mention the EU's special features and its commercial ties with other countries. Since Russia and UK are both neighbors and significant parties to huge trade deals of EU, it is benefical for political economy discipline to do research on these countries' relationships. What would be the potential consequences of Brexit ?, and How these consequences will influnce the other big powers?,What would be the Russia's foreign policy response to these developments? , this article tries to answer those questions with relevant arguments. With the UK's move to exit EU, significant security , political and economic problems begin to emerge in Europe. Russia as the biggest rival of NATO and EU,will definitely consider potential effects of these developments on its interests. Relationships among EU,Russia and UK should be treated seperately on political and economic front. In this essay, in order to come up with a more realistic analysis I will try to explain economic and political relationships in a combined way. Putin's hard geo-strategic policies managed to make Russia a super power. Therefore Russia's ascendance to super power status would be dangerous for EU and UK.At the same time pro-EUtendencies of countries like Wales within UK also negatively affect the political stability of the Britain. At the end to reach a healthy conclusion, UK's economic and political condition,EU's economic problems and Russia's foreign policy should be analyzed respectively.

Key words: International Politikal Economy, EU, Russia,England

Özet

Avrupa Birliği'nin dinamiklerini ve bölgedeki önemini anlatmak için ilk başta Avrupa Birliği'nin özeliklerinden bahsetmek ve diğer ülkelerle olan ticari ilişkilerini ele almak gerekmektedir. Avrupa Birliği'ne hem komşu olmaları hem de ekonomik açıdan büyük anlaşmalara imza atmalarından dolayı Rusya ve Ingiltere'nin arasındaki ilişkileri incelemek Uluslararası Politik Ekonomi alanına büyük katkı sağlayacaktır. Birleşik Krallık'ın Avrupa Birliği'nden çıkmasından sonra, Avrupa bölgesinde hem güvenlik anlamında hem de ekonomik ve siyasi açıdan büyük sorunlar ortaya çıkmaya başlamıştır. NATO'nun ve Avrupa Birliği'nin en büyük rakibi olan Rusya için Avrupa Birliği'nde oluşan bu siyasi belirsizliliğin olası etkileri de önem kazanmıştır. Avrupa Birliği, Rusya ve Ingiltere ilişkileri genellikle ekonomik açıdan ayrı, siyasi açıdan ayrı ele alınmaktadır. Bu çalışmada ise ekonomik-siyasi ilişkiler ortak bir düzlemde analiz edilerek daha gerçekçi sonuçlar ortaya çıkartmak hedeflenmiştir. Putin'in keskin dış politikaları, Rusya'yı bir süper güç haline getirmeyi başarmıştır. Dolayısıyla Rusya'nın bir süper güç haline gelmesi de Avrupa Birliği ve Ingiltere için tehlikeli olacaktır. Aynı zamanda Birleşik Krallık'ın içinde Avrupa Birliği'nden ayrılmak istemeyen Galler gibi ülkelerin olması, Birleşik Krallık'ın siyasi istikrarını sarsmaya başlamıştır. Buradan hareketle bu çalışmanın esas amacı; "Birleşik Krallık'ın Avrupa Birliğinden ayrılmasının muhtemel sonuçları ne olur?","Bu sonuçlar diğer büyük ülkeleri nasıl etkiler?","Rusya buna karşı nasıl bir dış politika uygular?", gibi soruları argümanlı bir şekilde açıklamaktır.

Anahtar Kelimeler: Uluslararası Politik Ekonomi, Rusya, AB, Ingiltere

GİRİŞ

İkinci dünya savaşından sonra küresel dünyada ve uluslararası politik ekonomi alanlarında büyük değişmeler meydana gelmiştir. 1990 yıllarında Sovyetler Birliğinin dağılması sonucunda Rusya federasyonu kurularak dünya üzerinde var olan etkisi artmıştır. 2002 yılında Birleşik Krallık Avro sistemine girmeyi kabul etmemiştir. Bu nedenle Avrupa birliğine olan güvene şüphe ile yaklaşılmıştır. O zamandan günümüze kadar olan süreçte Birleşik krallık ve AB birliği ilişkileri inişli çıkışlı devam etmiştir. Bu çalışmada AB, Rusya ve Birleşik Krallık üçgeninde yer alan üç süper gücünUluslararası Politik Ekonomi (UPE) açısından karşılıklı ilişkileri incelenmektedir.

Rusya federasyonu 2000'lı yılında gerçekleşen seçim sonucunda Vladimir Putin başkan olmuştur. Putin iktidara gelmesiyle Avrupa Birliği siyasi ilişkileri gerilemiş, ekonomik ve ticari konularda işbirliğine olan artış devam etmiştir. Birleşik Krallık Avrupa üyeliğinden çıkması durumunda referanduma giderek Brexit'e evet demiştir. Birleşik Krallık Avrupa Birliğinden çıkmasıyla bölgesel alanlarda ekonomik, siyasi ve güvenlik sorunlarını da beraberinde getirmiştir. Bu makalede Birleşik Krallık, AB ve Rusya devletlerinin Brexit'e olan yaklaşımları değerlendirilmektedir.

1. AB - Birleşik Krallık İlişkileri Tarihsel Süreci

Birleşik Krallık tüm dünya ülkelerine yönelik aktif bir politika uygulamaya çalışmıştır. Avrupa Birliği ise İngiltere'nin uygulamış olduğu bu politikada stratejik bir konuma sahiptir. Birleşik Krallık kendini Avrupa kıtasının bir ülkesi olarak benimsememiştir. İkinci dünya savaşından sonra imparatorluk gücünü kaybederek, bölgesel alanda ön plana çıkan ve Avrupa Birliği etrafında yer alan ülkeler üzerindeki etkisini arttırmak için yeni arayışlar içine girmiştir. Avrupa genişlemesine ve ekonomik entegrasyona yönelik uygulanan politikalar sonunda AB içerisinde siyasi ve ekonomik açıdan sorunlar ortaya çıkmıştır.[1] Son dönem Avrupa Birliği ile Birleşik Krallık arasındaki ilişkileri incelediğimiz zaman, Birleşik Krallığın kendisini ada ülkesi olarak tanıması, ABD ile yakın ilişkiler kurması, Avro'ya geçmeyi kabul etmemesi ve mali sistemden farklı hareket etmesi, Avrupa Birliği ile tam olarak bütünleşmediği görülmektedir.[2] Böyle bir durum İngiltere ile Avrupa Birliği arasındaki ilişkilerin daha da şüpheli bir hal almasına sebep olmuştur. Aynı zamanda Birleşik Krallık Avrupa Birliği içine dâhil olup olmadığı sıkça tartışılan bir konu olmuştur.[3]

Bu dönemde Avrupa Şüpheciliği sadece İngiltere'de değil Avrupa ülkelerinde ve AB'nin komşu ülkelerinde de yayılmaya başlamıştır. Avrupa şüpheciliği yayılması hem Avrupa ekonomisine hem de İngiltere ekonomisine etki etmeye başlamıştır. Bunun yanında siyasi sorunlar da ortaya çıkmıştır. 2008 de Yunanistan'da gerçekleşen ekonomik kriz bütün Avrupa ülkelerine sıçramıştır. Bu durum sadece İngiltere'nin değil diğer güçlü Avrupa ülkelerinin de Avrupa Birliği'ne olan güvenini sarsmıştır. İngiltere Avro içinde olmamasına rağmen 2008 ekonomik krizini tehdit olarak algılamıştır. Böylece İngiltere ABD ile olan ilişkilerini güçlendirmeye başlamıştır. Bu ilişkileri güçlendirirken de Avrupa Birliği ile olan ilişkiler ikinci bir plana atılmış ve önemini yitirmiştir.[4]

1.1. AB - Birleşik Krallık Arasındaki Sorunlar

[1] Maria Sorokina, "Great Britain and the European Integration", Master's Thesis in European Politics, Masaryk University, p.4, 2014.

[2] Ozan Örmerci, "David Cameron'ın Tehlikeli Oyunu", Uluslararası Politika Akademisi, s.1, 2013.

[3] Özlem Sefer, "Birleşik Krallık - Avrupa Birliği İlişkileri Üzerine Bir İnceleme", Marmara Sosyal Araştırma dergisi, s.48, 2014.

[4] Didem Saygın & Mehlika Özlem Ultan, "Ekonomik ve Siyasi Bağlamında İngiltere - Avrupa Birliği İlişkileri: Tarihsel Analiz", Güvenlik Stratejileri, s.92-93, 2012.

Birleşik Krallık ve Avrupa, yüzyıllar boyunca Ortak hedefler ve gelenekler doğrultusunda tarihi süreci beraber şekillendirmeye devam etmiştir. İkinci Dünya Savaşı'nın sona ermesiyle, Birleşik Avrupa için çağrılar ortaya çıkmış, AB'nin tarihi süreci keşfedilmeye başlamıştır. Birleşik Avrupa Çağrılarına, Winston Churchill da dâhil olmasından sonra Avrupa Birliği projesinin kökeni, İngiltere'ye kadar dayandığı yönünde söylemler yer almaktadır. Fakat Winston Churchill'in Avrupa ilgisi, İngiltere'nin Avrupa Entegrasyonun bir parçası olma fikrini desteklememiştir. Bunun yerine, İngiltere ve Birleşik Krallık Avrupa projesini bir dost veya ortağı olarak görmüştür. Bu nedenle, Almanya, Fransa, İtalya ve Benelüks ülkeleri tek bir pazar oluşturmuş, İngiltere ise çekingen bir yaklaşım sergilemiştir. İngiltere'nin ekonomik gücü ve uluslararası sahadaki etkisi gerilerken Avrupa Birliği'nin ekonomisi gelişme göstermiştir. Bu durumdan dolayı İngiltere, kendini "Avrupa'nın hasta adamı" olarak gören AB üyeliğine başvurma kararı almıştır. İngiltere 1962 ve 1967 yıllarında AB'ne başvuruda bulunmuştur. Lakin her iki girişimde Charles de Gaulle başkanlığında, Fransız vetosu tarafından reddedilmiştir. Birleşik Krallık 1973'te, Charles de Gaulle emekli olduktan sonra Avrupa Birliği'ne katılmıştır[5].

Birleşik Krallığın Avrupa Birliği ile ilişkileri genelde inişli çıkışlı olmuştur. İngiltere'nin AB Topluluğuna katılımından sonra birçok ekonomik ve siyasi alanda sorunlar ortaya çıkmıştır. Bu sorunlar günümüzde Avrupa Birliği'nin ve İngiltere'nin politikasına da yansımıştır. AB ve İngiltere arasındaki ilişkiden söz etmek için birkaç neden vardır,[6]

1. Fransa Devlet Başkanı de Gaulle'ün İngiltere'ye karşı olan tutumu,
2. Avrupa Birliği Topluluğunun sadece Fransız-Alman sorununa çözümü olarak görülmesi,
3. İngiltere topluluğunun siyasi bütünleşmesine ve üye devletler tarafından bir üst otoriteye devredilmesine sıcak bakmaması.

1.2. Brexit Gerçekleşmesi süreci "Brexit Sonrası Ekonomik ve Güvenlik Sorunu"

İngiltere ile Avrupa Birliği arasındaki ilişkiler son zamanlarda büyük tartışmalara yol açmıştır. Avrupa Birliği ile İngiltere arasında bir takım belirsizlikler ortaya çıkmış, herkes Brexit gerçekleşip gerçekleşmeyeceğini merak etmeye başlamıştır. "*Brexit, "Britain" Britanya ve "exit" çıkış olarak sözcüklerinden oluşan bir kelimedir. Brexit, tam anlamıyla İngiltere'nin Avrupa Birliği'nden ayrılmasını ifade etmektedir".*[7] Referanduma giden İngiliz halkı Brexit'e evet demiştir. Britanya'nın seçmiş olduğu yol yalnızca AB ile olan ilişkiler açısından değil, aynı zamanda AB üyesi devletlerle bireysel olarak ve dünya çapında diğer ortaklarla olan ilişkilerini ciddi derecede etkilemiştir. Bu seçim sadece İngiltere'nin küresel düzeydeki konumunu değil aynı zamanda AB'nin konumunu da derinden sarsmıştır.[8]

2013 yıllından itibaren Avrupa Birliği ile Birleşik Krallık arasındaki ilişkilerin eskisi gibi olmadığı ve yeni bir boyut kazandığı ortadadır. Böylece Birleşik Krallık 2013 yıllında milli egemenlik, göç sorunu ve ekonomik koşullar gibi hususlarda düzeltmeler yapılmasını talep etmiş ve 2016 yılında da üyeliğin geleceği konusunda referanduma gidileceğini belirtmiştir. Bunun yanı sıra, Avrupa Birliği'nde yaşanılan sosyal, ekonomik ve politik durgunluk, üye ülkeleri etkilemiş ve huzursuzluk ortamı oluşturmuştur. Bu neden ile AB politikalarına olan güven sarsılmıştır. Birleşik Krallığın Avrupa bütünleşmesi konusundaki kararı ve sergilediği

[5] Noelle Besslich, "Better off out? An Analysis of Britain's Gains and Losses in the EU and Alternatives to EU Membership", Master's Thesis, Technical University of Berlin, September 2013.

[6] Dedim Saygın & Mehlika Özlem Ultan, "Ekonomi ve Siyaset Bağlamında İngiltere - Avrupa Birliği İlişkileri: Tarihsel bir Analiz", Güvenlik Stratejileri, Sayfa 75, 2012.

[7] **https://anapara.com/brexit-nedir/** (Erişim tarihi: 2017).

[8] Ederhard Sandschneider, "The United Kingdom and the European Union: What would a "Brexit" mean for the EU and other States around the World?", DGAP Analyses, p.9, 2014.

tavırdan dolayı, serbest piyasa ticareti arayışları artmış, bürokrasi sisteminden ayrılmak istemesi sonucunda da var olan güçleri kontrol altına almak ve Avrupa Birliği'ne ayak uydurma fırsatını yakalamıştır.[9]

Brexit'in gerçekleşmesi Avrupa Birliği'nde daha önce hiç görülmemiş pratik ve felsefi zorluklar ortaya çıkarmıştır. Herhangi bir devletin AB üyeliğinden çekilmesi siyasi krize neden olabilir. Özelikle de Birleşik Krallık gibi büyük bir ülkenin AB üyeliğinden çekilmesi daha derin bir krize neden olabilir. Brexit sadece Avrupa Birliği ile olan ilişkileri değil Türkiye, Norveç ve İsviçre gibi ülkelerle olan ilişkileri de büyük oranda etkilemiştir. Aynızamanda uluslararası sistemde var olan Avrupa Siyasetini, Transatlantik ilişkilerini, NATO ve Avrupa güvenliğini ciddi derecede sarsmıştır.[10]

Brexit, İngiltere ekonomisinin Finansal hizmetler, sigorta, otomobil, kimyasal ilaçlar, uzay, Sermaye Malları, Makine, yiyecek- içecek, son olarak profesyonel hizmetler sektörünü büyük oranda etkilemiştir. Buna nedenlerden dolayı Brexit büyük ekonomik ve siyasi maliyetlere sebep olmuştur. Aynı zamanda İngiltere'nin mevcut düzende koyduğu tavır ve uluslararası sistemde yer alan etkisi azalmıştır.[11]

2. İngiltere Rusya İlişkileri

Richard Chancellor 1553 yılında Çine geçiş yapmak amacıyla Kuzeyde bulunan Dvia nehrine gelmiş ve bu sayede Rusya-İngiltere arasındaki ilişkiler gelişmeye başlamıştır. 1555'te İngiliz yatırımcılar tarafından kurulan "Muskovy Şirketi" iki ülke arasındaki bağımlılığın daha da güçlendirilmesini sağlamış, İngiltere ve Rusya ilişkileri statik hale gelmiştir. Sonrasında ise anlaşmalar, ittifaklar, işbirliği ve savaşlar gibi olaylar geçekleşmiş, devamlı inişlerin ve çıkışların olduğu bir sürece girilmiştir.[12]

1980'li Gorbaçov döneminde ise Sovyet Birliği ve Rusya arasındaki ilişkilerin zayıf olduğu görülmektedir. Gorbaçov iktidara gelir gelmez Peresteoyka'ya olan ilgisini açıklamıştır. Bu açıklamadan sonra İngiltere başbakanı Thatcher; Sovyetler Birliği'nde Gorbaçov tarafından yapılan reformları destekleyerek, Sovyet Birliği'nde iş yapabilecek ve güvenilir tek siyasetçinin Gorbaçov olduğunu söylemiştir.[13] Sovyetler Birliği yıkıldıktan sonra Rusya Federasyonu'nun ilk Cumhurbaşkanı Boris Yeltsin olmuştur. Yeltsin zamanında Rusya ve İngiltere ilişkileri daha da güçlenmeye başlamıştır. Rusya ile İngiltere arasındaki ilk anlaşma Birleşik Krallığa yönelik "İlişkiler İlkeleri" 1966'da yürürlüğe girmiş 1992'de imzalanmıştır.[14]

2000'li yıllarında Rusya'nın başkanı Vladimir Putinin İngiltere ile olan ilişkileri soğumaya başlamıştır.[15] Daha sonrasında ise Berezovsky meselesi baş göstermiş, iki ülke arasında tartışmaların çıkmasına sebep olmuştur. 2003 yıllında Zarayev konusunda İngiliz mahkemesi tarafından alınan karar doğrultusunda İngiltere Rusya ilişkileri ciddi derecede gerilmiştir. Genel olarak baktığımızda Sovyetler Birliği'nin son lideri olan Gorbaçov ve Rusya Federasyonu'nun yeni lideri olan Boris Yeltsin, İngiltere ile güçlü ve güvenilir bir dostluk

[9] Can Zengin, "Brexit: Birleşik Krallığın Avrupa Birliğindeki Geleceği mi?", Bilgesam, s.1, 2016.

[10] Tim Oliver, "A European Union without the United Kingdom the Geopolitics of a British Exit from the EU", LSE IDEAS Strategic Update, p.15, 2016.

[11] "The Consenquences of a British Exit from the European Union", European Movement International, p.12, 2017.

[12] Marshall T. Poe, "A People Born to Slavery: Russia in Early Modern European Etnography, 1476-1748", New York: Cornell University Press, p.128, 2000.

[13] Robert Donaldson & Joseph Nogee, "The Foreign Policy of Russia: Changing Systems, Enduring Interests", New York M.E: Sharpe, p.271, 2005.

[14] Stephem White, "Russia's New Politics: The Management of a Post-communist Society", Cambridge University Press, p.222, 2000.

[15] Alex Pravda, "Leading Russia - Putin in Perspective: Essay in Honour of Archie Brown", Oxford University Press, p.106, 2005.

kurmaya çalışmıştır. Putin döneminde iki ülke arasındaki diplomatik sorunların olması, ticari ilişkilerin ve işbirliğinin istikrarlı bir şekilde sürdürülmesine engel olmamıştır. Rusya da bulunan doğal kaynaklar sayesinde iki ülkenin ticari olarak işbirliği birbirine bağımlı hale gelmiştir.[16]

2.1. Rusya'ya Yönelik İngiltere / NATO Politikası ve Stratejisi

Bu bölüm İngiltere ve NATO'nun Rusya'ya karşı uyguladığı politikaları ve stratejileri incelemeyi hedeflemektedir. Aynı zamanda İngiltere ve NATO'nun Rus askeri eylemlerine verdikleri tepkileri, karşı koymak-caydırmak adına aldıkları önlemleri ve hangi niteliksel araçlara sahip oldukları değerlendirilecektir. İngiltere'nin Rusya'ya yönelik stratejisinin dört ana hedefi bulunmaktadır,[17]

1. İngiltere'nin çıkarlarını ve müttefiklerinin çıkarlarını korumak,
2. Rusya'yı küresel güvenlik konularında ve diğer ortak çıkar alanlarında meşgul etmek,
3. Kurallara dayalı uluslararası bir sistemin kendi değerlerini dâhil etmek,
4. İngilizler ve Ruslar arasında daha güçlü bağlantılar kurmak.

2015 yılının Stratejik Savunma ve Güvenlik Gözden Geçirme raporuna göre, "Müttefiklerimizi Rusya'nın tehdidine karşı koruyor" ifadesi ile sert bir tavır ortaya koyulmuştur. Bu sebepten dolayı NATO, İngiltere'nin Rusya'ya yönelik politikalarında kilit rol oynamaya başlamıştır. Aynı rapora göre, NATO'nun ulusal savunma politikasına verdiği önem yazılı belgeler ile kanıtlanmıştır.[18]

Savunma harcama sözleşmesi, NATO'nun Avrupa'daki en güçlü askeri gücü olarak kalması açısından önemlidir. İngiltere, Rusya'nın Ukrayna'daki eylemlerine tepki olarak 2017'de kurulan "Çok Hazırlıklı Ortak Görev Gücüne" başkanlık etmesini ve bunun Parlamentoda her geçen gün daha da güç kazanmasını istemektedir. NATO'nun Baltık Hava Polisliği Misyonuna katkı sağlaması açısından, Müttefiklerin Rusya'nın tehdidine karşı teminat altına alınarak NATO tatbikatlarına karşı gemi ve Ordu birimlerine destek sağlanması istenmiştir. İngiltere; Baltık ülkelerinde, özelikle Polonya'da olan "Alman-ABD Trans-Atlantik Yetenek Geliştirme ve Eğitim" girişimine katılarak, askeri alandaki uzmanlığını kanıtlamıştır.[19]

2.2. AB-Rusya İlişkileri Genel İncelemesi

Rusya Federasyonu, Avrupa Birliği için en önemli ortaklardan biridir. Bu neden ile Avrupa Birliği'nin asıl amacı; Rusya ile sağlam temeller üzerine kurulmuş stratejik ortaklık politikalarını geliştirmektir. Rusya, AB'nin en büyük komşusu olması açısından "2004-2007" dönemlerinde aralarındaki ilişki daha da artmıştır. Avrupa Birliği gözünden Rusya, hem küresel hem de bölgesel düzeyde jeopolitik konuma sahip, aynı zamanda da güvenlik potansiyeli itibari ile önemli bir aktör durumundadır. Rusya, hem Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyinde hem de Avrupa komşuluk politikasında kilit bir rol oynamaktadır. Rusya AB ile kültürel açıdan birbirine çok benzemektedir. Ayrıca Rusya ve Avrupa Birliği enerji konusunda birbirlerine bağımlı hale gelmiştir çünkü Rusya enerji konusunda AB en önemli tedarikçisidir. AB ve Rusya; ekonomik bütünleşmeden, güvenliğe, uluslararası konulardan doğu Avrupa ilişkilerine paralel birçok alanda işbirliği yapmaktadır. Aynı zamanda AB ve Rusya dünya çapında ve özelikle orta doğu, Afganistan, batı balkanlar, Sudan, İran ve Kuzey Kore gibi bölgelerde daha

[16] Anastasiya Rubanik, "British Russian Relations: The Modern State", Case Study, 2011.

[17] House of Commons Defense Committee, "Russia: Implications for UK Defense and Security" First Report of Session 2016-17, HC 107, 5 July 2016.

[18] Ministry of Defense, "Memorandum submitted by Ministry of Defense" p.2, February 2016.

[19] National Security Strategy and Strategic Defense and Security Review 2015, "A Secure and Prosperous United Kingdom", HM Government, November 2015.

kapsamlı diyalog kurmayı amaçlamaktadır.[20] Rusya'daki iç gelişmeler, Orta Doğu'daki halk hareketleri ve post Sovyet bölgedeki dondurulmuş ittifaklar Rusya ile Avrupa Birliği arasındaki ilişkileri potansiyel açıdan etkisi altına almıştır.[21]

AB ile Rusya arasındaki ilişkilerin düzeltilmesi için basit bir yöntemin olmadığını ifade etmek daha doğru olacaktır. Özelikle ortak jeopolitik alanda gerçekleşen sorunlar AB ve Rusya arasındaki ilişkileri kopma noktasına getirmiştir. İşbirliği ve ticari ilişkilerin bu şekilde devam etmesi her iki ülke açısından da zor olacağı için yeni bir rejimin ortaya çıkması ilişkilerin düzelmesine yardımcı olacaktır.[22] AB ile Rusya arasındaki ilişkiler yaşanan krizler öncesinde de büyük sıkıntıları da beraberinde getirmiştir. Rusya eski Sovyetler Birliği ülkeleri ile daha yakın bağlantılar kurmaya ve her geçen gün gücüne güç katmayı başarmıştır. Avrupa Birliği ise Rusya'nın Baltık ülkelere yönelik uyguladığı politikaları devamlı eleştirmiştir.[23]

Sovyetler Birliğinin dağılmasından sonra Rusya iki büyük sorun ile karşılaşmıştır: birincisi NATO/NATO genişlemesi, ikincisi Avrupa Birliği/Avrupa Birliği genişlemesidir. NATO Soğuk Savaşın ürünüdür, askeri güç ve Rusya'ya karşı kurulan bir örgüttür. Bu nedenle daha riskli bir örgüt olarak algılanmaktadır. Avrupa Birliği ise de soğuk savaşın bir ürünüdür ama daha ekonomik ve demokratik bir örgüt olarak algılanmaktadır[24]. Son zamanlarda Avrupa Birliği, Doğu projesi adı altında doğu ülkelerine yönelik yeni politikalar geliştirmeye başlamıştır. Rusya ise AB'nin yeni politikalarını kendi Avrasya politikalarına karşı bir tehdit olarak algılamıştır.Rusya ile Avrupa Birliği ilişkileri teknik olarak dört farklı alan üzerinde şekillenmiştir:Birincisi Ekonomi ve Çevre alanı, ikincisi Özgürlük, Güvenlik ve Adalet alanı, üçüncüsü İş İlişkileri ve Dış Güvenlik alanı ve dördüncü olarak da Araştırma, Eğitim ve Kültürel ilişkiler alanı olarak belirlenmiştir.[25]

AB uluslararası alanda etkinliğini arttırmak ve ekonomik teşvikler konusundaki işlevini sürdürmek için "*daha yumuşak*" araçlara dayanan, sivil bir güç algısı oluşturarak belirleyici yönde hareket ederek norm ve değerlere bağlı kalmaya çalışmaktadır. Bu nedenle AB'nin Rusya ile enerji ilişkilerine yaklaşımı çok taraflı olarak tarif edilebilir. Fakat böylesi bir senaryoda çok sayıda aktörün yer alması birçok riski de beraberinde getirecektir. Bu da tutarlı bir Avrupa enerji politikasının uygulanmasını zorlaştıracaktır.[26]

3. Rusya'nın Avrupa Birliği'ne Yönelik Uyguladığı Politikalar

AB'nin kendi kaynaklarından yeterli enerji sağlayacak pozisyonda olmadığı ve bu nedenle 28 üye devletin diğer bölge devletlerden petrol ve doğal gaz ithal etmek zorunda kaldıkları gerçektir. Bu durumun farkında olan Rusya; 2009 yılında, şartları zorlayan ve tehdit oluşturan politikaları ile AB üye devletlerinin düzenini bozmaya devam etmektedir.AB – Rusya ilişkileri her iki aktör açısından büyük önem taşımaktadır. Fakat Rusya bu aktörleri kendi etkisini arttırmak adına kullanırsa AB için tehlikeli bir durum ortaya çıkması olasıdır27. Avrupa Birliği'nin içinde bulunan ülkelerin Rus doğal gaz ve petrolüne olan bağımlılıklarının artmaya

[20] European Commission, "The European Union and Russia: Closes Neighbours, Global Players, Strategic Partners", 2007. (**http://ec.europa.eu/external_relations/russia/intro/index.htmb**)

[21] Yeliz Şahin, "Stratejik Ortaklık ile Stratejik Rekabet arasında Rusya–AB İlişkileri", İktisadi Kalkınma Vakfı, s.1, 2013.

[22] European Leadership Network, "What is the future for EU–Russian Relationship", EU Global Strategy Survey, p.22, 2016.

[23] European Leadership Network, "What is the future for EU–Russian Relationship", EU Global Strategy Survey, p.8, 2016.

[24] Merve İrem Yapıcı, "Rusya-NATO İlişkilerinin Dünü, Bugünü ve Geleceği", Ankara Üniversitesi, s.1454-1455, 2007.

[25] Birol Akgün, "Rusya-AB İlişkileri, Siyaseti, Ekonomisi, Güvenliği, Dış Politikaları ve Stratejik İlişkileriyle: Rusya", Ankara: Stratejik Düşünce Enstitüsü, s.82, 2010.

[26] Lisa Pick, "EU-Russia Energy Relations: A Critical Analysis", POLİS Journal, p. 336-8, 2012.

[27] Eurostat, p.29, 2012.

başlaması, Rusya'yı daha da güçlü bir hale getirmiştir. Avrupa Birliği enerji elde etmek için rekabet ortamı yaratmaya başlamıştır. Rekabetin sınırlı olmasından dolayı Rusya transit güvenliğini garanti altına alarak yeni bir politika izlemeye başlamıştır.[28] Putin döneminde Rusya Neo-Avrasyacılık felsefesi üzerinden bir politika uygulamaya başlamıştır. Bu felsefeye göre Avrasya'ya hâkim olan dünyaya hâkim olur demektir. Aynı felsefeye göre Rusya çevresindeki ülkelerle ittifak kurmalı ve gerekirse askeri güç ve ekonomik araçları kullanmasına izin verilmelidir.[29]

Putin döneminde Rusya açısından enerji stratejisi, ekonomik anlamda olduğu kadar siyasi anlamında da önem kazanmıştır. Putin enerji silahını Avrupa Birliği'ne ve diğer batı ülkelerine başarılı bir şekilde uygulamıştır. Rusya'nın Avrupa Birliği'ne yönelik uyguladığı politikaları 3 gruba ayırmak mümkündür,[30]

1. Baltık ve doğu ülkelerinin %50'den fazlasının bağımlılık göstermesi
2. İtalya, Almanya ve Fransa gibi ülkelerin enerji ilişkilerinin sürekli artması
3. Ab ve Rusya %100 oranında bağımlı olması

Putin yönetimi, Rusya'yı tekrar imparatorluk seviyesine çıkartmak için yeni politikalar uygulamaya başlamıştır. Putin aslında hem Çarlık Rusya'nın hem de Sovyet Rusya'nın mirasını üstelenerek yeni bir Rusya İmparatorluğunu kurmaya hedeflemektedir. Bunun da başarılması için çok kutuplu bir dünya tezini savunarak Rus politikasını şekillendirmiştir. Putin genelde, "güçlü devlet", "vatanseverlik" ve "toplumsal dayanışma" gibi konuları kullanarak Rus halkının gönlünü kazanmaya başlamıştır. Bunu yaparak da Neo-Avrasyacılık düşüncesine faaliyete geçirmeye başarmıştır.[31]

4. Uluslararası Politik Ekonomi Perspektifinden "Rusya-İngiltere-Avrupa Birliği" İncelenmesi

İkinci dünya savaşının sona ermesiyle Uluslararası Politik Ekonomi (UPE) alanında dönüşümler ortaya çıkmış, serbest ticaret, istikrarlı para politikaları, genişleyen küresel ekonomik ve siyasi alanlardaki bağımlılıklar artmıştır. Ekonomik ve siyasi krizler, para ve mali piyasalardaki ani dalgalanmalar, üye ülkelerin izledikleri ulusal ekonomik politikalar, uluslararası sistemi altüst etmiştir.[32] *Uluslararası Politik Ekonomi yeni bir disiplin dalı olarak 1970'li yıllarda ortaya çıktığı söylenebilir. Modern dünyadaki ulusal ve uluslararası siyaset ve ekonomi alanlarının giderek artan ölçüdeki karşılıklı ilişkilerinden dolayı ortaya çıkan yapı böyle bir bilimsel alana olan ihtiyacı artmıştır. Bugünün dünyasının sorunlarını anlayabilmek, ekonomi ve siyasetin hem ulusal hem uluslararası düzeydeki karşılıklı etkileşimini dikkate almaya gerekmektedir.*[33]

Son zamanlarda liberal Avrupa'nın kurulması, eski Sovyetlerin dağılması, yeni Rusya Federasyonun kurulması, Putin'in kurnaz politikaları, Japonya'nın kalkınması ve Doğu Asya

[28] Andrei Beyli, "Russia's Position on the Energy Charter", Meeting Summary: Russia and Eurasia Programme Chatham House, 2012. (**https://www.chathamhouse.org**)

[29] Ömer İşyar, "Bölgesel ve Global Güvenlik Çıkarları Bağlamında Sovyet-Rus Dış Politikaları", Alfa Yayınları, İstanbul, s.57-8, 2004.

[30] Fatih Akgül, "Rusya'nın Putin Dönemi Avrasya Enerji Politikaları'nın Türkiye-Rusya İlişkilerine Etkileri", s.141-143, 2017. (**http://www.harpak.edu.tr/saren/gsd/oncekisayilar/dokuman/GSD_5/GSD_5_Art_5_062007.pdf**)

[31] Salih Yılmaz, "Yeni Avrasyacılık ve Rusya", Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Dergisi, s.113-6, 2015.

[32] Robert Gilpin, "Uluslararası İlişkilerin Ekonomi Politiği", BRC Matbaacılık, 3.baskı, s.15, 2015.

[33] Davut Ateş & Gülizar Samur Gökmen, "Bir Akademik Disiplin Olarak Uluslararası Politik Ekonominin Sınırları", Sosyal Bilimler Dergisi, s.46, 2013.

ülkelerinin sanayileşmesi Uluslararası Politik Ekonomi sisteminin ciddi derecede etkilemiştir.[34] Brexit gerçekleşmesi Avrupa Birliği ile Birleşik Krallık arasındaki birçok sorunun ortaya çıkmasına sebebiyet vermiştir. Hem Birleşik Krallığın hem Avrupa Birliği'nin ortak sorunlara çözüm bulmak için bölgesel, ekonomik ve siyasi ilişkiler kurmaları gerekmektedir. Aksi takdirde Avrupa Bölgesinde oluşan siyasi ve ekonomik krizin atlatılması zor olacaktır. Bu durumda Rusya tarafından Brexit ekonomik açıdan tehlikeli bir gelişme göstermiş, siyası açıdan da değerlendirilmesi gereken bir fırsat yaratmıştır.[35]

Brexit Avrupa Birliği'nin ihracat, yatırım ve politika çıkarlarını olumsuz yönde etkilemektedir. Fakat Avrupa Birliği üzerinde en büyük etki finansman ve maliyet üzerinde olmaktadır. Politik açıdan Birleşik krallık Avrupa Birliği'nden ayrılarak iç siyasi dinamikleri bozmuştur. Aynı zamanda diğer ülkelere de örnek olarak Avrupa Birliği'nin siyasi bulanıma girmesine sebep olmuştur.[36] Rusya Avrupa Birliği ilişkileri ise siyasi açıdan her gecen gün de daha kötü hale gelmiştir. Genel olarak ekonomik alanda işbirliği üzerinde değerlendirilen bir ilişkinin, siyasi açıdan çatışma ortamı yaratarak rekabet üzerinden giden bir ilişkiyi destekleyeceği olasıdır.[37]

SONUÇ

Birleşik Krallık ve Avrupa Birliği başından beri şüpheci bir tutum sergilemiştir.Avrupa Birliği ve Birleşik Krallık arasındaki ilişkilerin devamlı inişli çıkışlı olduğunu söylemek mümkündür. Birleşik krallık ekonomik gücünü kaybederek Avrupa Birliği'ne üyelik başvurusunda bulunmuştur. Baktığımız zaman İngiltere'nin Avrupa Birliği üyeliği başvurusunda zorluklar ortaya çıkmıştır. Ortaya çıkan bu zorluklar Avrupa Birliği ile Birleşik Krallık arasındaki ilişkilerin gerilemesine sebep olmuştur. Bir sonraki dönemde ise Birleşik Krallık Avrupa Birliği'ne girerek ilişkileri gelişme göstermiştir. Daha sonra 2002 yılında Birleşik Krallık Avro'ya geçişi kabul etmeyerek ilişkilerini gerginleştirmiştir. 2013 yılında İngiltere Avrupa Birliği üyeliğinden çıkması durumunu referanduma gitmesi yönünde açıklayarak ilişkilerini tamamen askıya almıştır.

Rusya ile Avrupa arasında olan ilişkileri inceleyecek olursak, soğuk savaş sonrasında politik ve ekonomik alanlarda gelişme göstermiştir. Sovyetler Birliği'nin son başkanı olan Gorbaçov ve Rusya Federasyonunun yeni başkanı olan Yeltsin Avrupa birliği ilişkilerini geliştirmeye başlamıştır. Putin iktidara gelerek Avrupa Birliği ile olan siyasi ilişkileri gerilemiş, ekonomik ilişkiler de artmıştır. Bundan dolayı Rusya Avrupa Birliği'ne bağımlı hale gelmiştir.

Rusya ile Birleşik Krallık arasındaki ilişkiler her geçen gün çıkmaza girmiştir. Birleşik Krallık NATO'yu destekleyerek Baltık ülkeleri üzerinde etkilemeye çalışmıştır. Bu nedenden dolayı Rusya ise İngiltere'nin uygulamış olduğu bu politikalara sessiz kalmayıp kendi Neo-Avrasyacılık politikalarını, Ukrayna ve Ortadoğu ülkeleri üzerinde hayata geçirmiştir. Şu anda ise söz konusu ülkelerin ilişkilerinin Stabil seviyede olduğunu söylemek mümkündür.

Brexit gerçekleşmesi Avrupa Birliğini ve Avrupa birliğine komşu ülkeleri ekonomik, güvenlik ve siyasi açısından zarara sokmaktadır. Rusya'ya yönelik Brexit gerçekleşmesi politik açıdan değerlendirilmesi gereken bir fırsattır. Ekonomik açıdan ise bu durum ülkenin aleyhine olacaktır. Avrupa birliğinin istikrarını sarsacaktır. İngiltere Avrupa üyeliğinden çıkarak Avrupa Birliği'ne olan güvenini etkileyecektir. Avrupa Birliği'ne üye ülkelere örnek olarak Danimarka gibi ülkeleri de kendi tarafına çekmeye çalışmaktadır.Brexit'in hayata geçmesi ile İngiltere Avrupa normlarından kurtulmuş, kendi belirlediği politikaları uygulamıştır. Avrupa

[34] Susan Strange, "International Political Economy, Perspectives on Global Power and Wealth", Taylor & Francis e-Library, p.61-63, 2003.

[35] Tim Oliver, "Europe without Britain", SWR Research Paper, p.20-22, 2013.

[36] Gergor Irwin, "BREXİT: The Impact on the UK and the EU", Global Counsel, p.39, 2015.

[37] Katinka Barysch, "Russia, Realism and EU Unity", Center for European Reform, Policy Brief, 2017. (**http://cer.org.uk/pdf/policybrief_russia_FINAL_20july07.pdf**)

Birliği açısından Brexit ekonomik, siyasi ve güvenlik sorunlarından başka bir fayda sağlamamıştır.

MARMARA ÜNİVERSİTESİ